

Ευρωπαϊκός Χάρτης
δικαιωμάτων και
υποχρεώσεων των
ηλικιωμένων που
χρειάζονται μακροχρόνια
φροντίδα και βοήθεια

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Η ηλικία και η εξάρτηση από άλλους δεν μπορούν να δικαιολογούν τον περιορισμό του αναφαίρετου ανθρώπινου δικαιώματος στην πολιτική ελευθερία, όπως αυτό κατοχυρώνεται από τα διεθνή πρότυπα και διαφυλάσσεται στους δημοκρατικούς θεσμούς. Όλοι και όλες, ανεξάρτητα από το φύλο, την ηλικία ή τον βαθμό εξάρτησης, οφείλουν να απολαμβάνουν αυτά τα δικαιώματα και αυτές τις ελευθερίες, καθώς και να διαφυλάσσουν τα ανθρώπινα και πολιτικά δικαιώματά τους.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται τα δικαιώματα των ηλικιωμένων ανθρώπων, οι οποίοι είναι πιθανότερο να βασιστούν σε άλλους για φροντίδα, «να ζήσουν μια ζωή με αξιοπρέπεια και ανεξαρτησία και να συμμετέχουν στην κοινωνική και πολιτισμική ζωή» (Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, άρθρο 25). Κάθε περιορισμός αυτών των δικαιωμάτων, εάν οφείλεται στην ηλικία και την εξάρτηση, πρέπει να αιτιολογείται με σαφή νομικά επιχειρήματα και διαφανείς νομικές διαδικασίες, πρέπει να είναι αναλογικός, να επιδέχεται επαναξιολόγηση και, προπαντός, να λειτουργεί προς όφελος του ατόμου που αφορά. Η περιφρόνηση και η παραβίαση αυτών των δικαιωμάτων πρέπει να θεωρείται μη αποδεκτή. Τα Κράτη Μέλη οφείλουν να αναπτύξουν πολιτικές που προωθούν τα συγκεκριμένα δικαιώματα τόσο στο σπίτι όσο και στα ιδρύματα παροχής φροντίδας, καθώς και να προσφέρουν υποστήριξη στα άτομα ώστε να τα διεκδικούν.

...

Με την παρούσα πρόταση ενός Ευρωπαϊκού Χάρτη «των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των ηλικιωμένων που χρειάζονται βοήθεια και μακροχρόνια φροντίδα» στα πλαίσια του προγράμματος DAPHNE III με σκοπό την καταπολέμηση της κακοποίησης των ηλικιωμένων, οι εταίροι του EUSTACEA στοχεύουν να ξεκινήσουν ένα διάλογο στα Κράτη Μέλη της ΕΕ για τον καλύτερο τρόπο αναγνώρισης και διεκδίκησης των δικαιωμάτων των πιο ευάλωτων ηλικιωμένων. Σκοπός των εταίρων είναι οι ηλικιωμένοι να αποκτήσουν φωνή και να διασφαλίσουν ότι θα ακούγονται από ολόκληρη την κοινωνία.

Τα μέλη του AGE και οι εταίροι του προγράμματος τονίζουν ότι η μεγάλη ηλικία δεν συνεπάγεται καμία μείωση των δικαιωμάτων, καθηκόντων και υποχρεώσεων ενός ατόμου, αλλά υπογραμμίζει ότι ένα άτομο μπορεί να βρίσκεται σε μια είτε μόνιμη ή προσωρινή κατάσταση αδυναμίας που να εμποδίζει την προάσπιση των δικαιωμάτων του.

Ο Χάρτης αναγνωρίζει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ευπαθών και ευάλωτων ηλικιωμένων ατόμων είναι γυναίκες: δύο στα τρία άτομα άνω των 80 ετών στην Ευρώπη είναι γυναίκες. Πάνω από το ένα τρίτο αυτών των γυναικών πάσχουν από Αλτσχάιμερ νόσο ή άνοια, γεγονός που τις καθιστά ακόμη πιο ευάλωτες στην κακοποίηση.

Η υγεία και η μακροχρόνια φροντίδα, συμπεριλαμβανόμενης της πρόληψης και της έγκαιρης παρέμβασης, πρέπει να μη θεωρούνται κόστος αλλά επένδυση που θα ωφελήσει όλες τις ηλικιακές ομάδες. Η υγειονομική περίθαλψη και οι υπηρεσίες παροχής μακροχρόνιας φροντίδας στα όρια της ΕΕ θα πρέπει να βασίζονται στην αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και να αντανakλούν τις διατάξεις της Συνθήκης της Λισσαβώνας, οι οποίες δηλώνουν ότι η ΕΕ «θα καταπολεμήσει τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις κοινωνικές διακρίσεις και θα προωθήσει την κοινωνική δικαιοσύνη και προστασία, την ισότητα ανάμεσα στους άντρες και τις γυναίκες, την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού».

Το να είσαι ευάλωτος/η και να εξαρτάσαι από άλλους είναι σύνθετες καταστάσεις: οι ίδιοι οι ηλικιωμένοι, οι οικογένειές τους και όσοι τους φροντίζουν σε επαγγελματική ή σε εθελοντική βάση πρέπει να σέβονται τα προαναφερθέντα δικαιώματά τους. Ο Χάρτης αποσκοπεί στο να παρέχει εφόδια σε όλους αυτούς, ώστε να διευκολύνουν την πρόσβαση των ηλικιωμένων στα θεμελιώδη δικαιώματά τους.

Στόχος του Χάρτη είναι να συμπληρώσει και να υποστηρίξει τους χάρτες και τα άλλα μέτρα, που ήδη εφαρμόζονται σε ορισμένα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όχι να τα αντικαταστήσει. Ο Χάρτης επίσης στοχεύει στο να ευαισθητοποιήσει το ευρύτερο κοινό, να τονίσει τα δικαιώματα του συνεχώς αυξανόμενου αριθμού ατόμων που λαμβάνουν μακροχρόνια φροντίδα και να προωθήσει την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών τόσο στα Κράτη Μέλη όσο και σε άλλες χώρες. Αν και τα δικαιώματα αυτά δεν είναι πλήρως σεβαστά σήμερα, φιλοδοξούμε να τα διεκδικήσουμε.

Συνοπτικά ο Χάρτης στοχεύει να γίνει ένα κείμενο αναφοράς που θα καθορίζει τις θεμελιώδεις αρχές και δικαιώματα που είναι απαραίτητα για την ευημερία όλων όσων εξαρτώνται από άλλους για την υποστήριξη και τη φροντίδα τους λόγω ηλικίας, νόσου ή αναπηρίας.

Ο συνοδευτικός οδηγός λειτουργεί συμπληρωματικά και επεξηγηματικά στον Χάρτη. Αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του Χάρτη και παρέχει πολυάριθμα παραδείγματα από εμπειρίες και πρωτοβουλίες των οργανισμών που συμμετείχαν στη δημιουργία του.

Ο εν λόγω οδηγός παρέχει τη δυνατότητα σε όλους τους εμπλεκόμενους να οικειοποιηθούν τις αρχές που καθορίζονται στον Χάρτη και να τον προσαρμόσουν στα εθνικά ή τοπικά τους πλαίσια.

Δικαίωμα στην αξιοπρέπεια, τη σωματική και πνευματική ευεξία την ελευθερία και την ασφάλεια

Καθώς γερνάτε και ίσως εξαρτάτε από άλλους για την υποστήριξη και τη φροντίδα σας, εξακολουθείτε να έχετε το δικαίωμα να απαιτείτε από τους άλλους να σέβονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια σας, τη σωματική και πνευματική ευεξία σας, την ελευθερία και την ασφάλειά σας.

Άρθρο 1

Συγκεκριμένα, έχετε το δικαίωμα:

- 1-1** Να σέβονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και ευημερία σας, ανεξάρτητα από την ηλικία, τη φυλή, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την οικονομική κατάσταση, τη θρησκεία, το φύλο, το σεξουαλικό προσανατολισμό ή προσωπικότητα και το βαθμό φροντίδας και βοήθειας που χρειάζεστε.
- 1-2** Να σέβονται και να διαφυλάσσουν τη σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική, συναισθηματική, οικονομική και υλική ευημερία σας.

Σωματική ευεξία

- 1-2.1** Να σέβονται και να διαφυλάσσουν τη σωματική ακεραιότητά σας, καθώς και να σας προφυλάσσουν από σωματική κακοποίηση, όπως: κακομεταχείριση και παραμέληση κάθε μορφής, υποσιτισμό και αφυδάτωση, εξάντληση, υπερβολικό κρύο ή ζέστη και από κάθε σωματική νόσο που μπορεί να προληφθεί.
- 1-2.2** Να σας διαφυλάσσουν από κάθε μορφής σεξουαλική κακοποίηση και κακομεταχείριση.

Ψυχολογική και συναισθηματική ευεξία

- 1-2.3** Να σέβονται και να διαφυλάσσουν την ψυχολογική και συναισθηματική ευεξία σας, καθώς και να σας προφυλάσσουν από κάθε μορφής ψυχολογική ή συναισθηματική κακοποίηση και κακομεταχείριση.
- 1-2.4** Να απαιτείται ότι δεν θα σας προκαλέσουν εσκεμμένη αναστάτωση, ταλαιπωρία, αρνητικά συναισθήματα ή κατάθλιψη.
- 1-2.5** Να σας προφυλάσσουν από κάθε απόπειρα απομάκρυνσής σας από άτομα με τα οποία θέλετε να είστε μαζί.

Οικονομική και υλική ασφάλεια

- 1-2.6** Να σας προφυλάσσουν από κάθε μορφής οικονομική ή υλική κακοποίηση.
- 1-2.7** Να απαιτείται από τα άτομα που σας φροντίζουν, όταν εσείς δεν είστε σε θέση να φροντίσετε τα οικονομικά και υλικά αγαθά σας, να σκέφτονται το δικό σας συμφέρον
- 1-2.8** Να διατηρείτε τα προσωπικά σας υπάρχοντα μέχρι εσείς να αποφασίσετε να τα αποχωριστείτε ή μέχρι τον θάνατό σας. Έχετε το δικαίωμα να διαφυλάσσετε από κάθε εξαναγκασμό να αλλάξετε τη διαθήκη σας ή να εκχωρήσετε σε άλλους οικονομικά ή υλικά αγαθά που σας ανήκουν.

Προστασία από ιατρική και φαρμακευτική κακοποίηση

- 1-2.9** Να σας προφυλάσσουν από κάθε ιατρική και φαρμακευτική κακοποίηση, κακομεταχείριση ή παραμέληση όπως: ακατάλληλη, μη απαραίτητη ή υπερβολική ιατρική περίθαλψη ή χρήση φαρμάκων ή άρνηση θεραπείας.

Παραμέληση

- 1-2.10** να σας προφυλάσσουν από παραμέληση ή έλλειψη κατάλληλης προσοχής όσον αφορά στην παροχή υποστήριξης, φροντίδας ή θεραπείας.
- 1-3** Να σας προφυλάσσουν από απειλές κάθε είδους. Δικαιούστε τις κατάλληλες συνθήκες ώστε να αισθάνεστε ασφαλής στον χώρο σας και με τους ανθρώπους που σας περιβάλλουν.
- 1-4** Να έχετε κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική πρόνοια.

Δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού

Καθώς γερνάτε και ίσως εξαρτάστε από άλλους για την υποστήριξη και την φροντίδα σας, εξακολουθείτε να έχετε το δικαίωμα να σέβονται οι άλλοι τις επιθυμίες σας και να παίρνετε εσείς αποφάσεις για τη ζωή σας. Το δικαίωμα αυτό ισχύει επίσης και για κάθε άτομο της επιλογής σας.

Άρθρο 2

Ελευθερία επιλογής

- 2-1** Έχετε το δικαίωμα να προσδιορίζετε εσείς τη ζωή σας με τον βαθμό ανεξαρτησίας που σας επιτρέπει η σωματική και πνευματική σας κατάσταση και να παίρνετε συμβουλές και υποστήριξη για να πετύχετε το σκοπό σας.
- 2-2** Έχετε το δικαίωμα να απαιτείτε οι απόψεις, οι επιθυμίες σας και οι επιλογές σας να γίνονται σεβαστές από τους γύρω σας, ακόμα και όταν δεν μπορείτε να επικοινωνήσετε με ευφράδεια. Έχετε το δικαίωμα να σας συμβουλεύονται και να συμμετέχετε σε όλες τις διαδικασίες όταν παίρνονται αποφάσεις που σας αφορούν. Έχετε το δικαίωμα να διαλέγετε το μέρος στο οποίο ζείτε, έτσι που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας, είτε πρόκειται για το σπίτι σας είτε για χώρους επίσημης φροντίδας.
- 2-3** Έχετε το δικαίωμα να διατηρείτε τον έλεγχο της περιουσίας σας και των εισοδημάτων σας, καθώς και να διαχειρίζεστε εσείς τις οικονομικές και νομικές σας υποθέσεις και συναλλαγές με το κράτος. Πρέπει να έχετε την υποστήριξη που χρειάζεστε για να πετύχετε αυτόν τον έλεγχο.

Υποστήριξη στο να παίρνετε αποφάσεις

- 2-4 Έχετε το δικαίωμα να ορίζετε εσείς το άτομο που επιθυμείτε να παίρνει αποφάσεις και να συνηγορεί για σας.
- 2-5 Έχετε το δικαίωμα να ζητάτε δεύτερη γνώμη για την κατάσταση της υγείας σας πριν ακολουθήσετε κάποια θεραπεία.
- 2-6 Έχετε το δικαίωμα να σας δίνετε αρκετός χρόνος ώστε να εκτιμάτε προσεχτικά τις αποφάσεις σας, να έχετε στη διάθεσή σας τα σχετικά έγγραφα και να αποφασίζετε αφού πάρετε ανεξάρτητες πληροφορίες, συμβουλές και καθοδήγηση.
- 2-7 Στην περίπτωση που στο μέλλον δεν μπορείτε να αποφασίσετε μόνος/η σας ή να εκφραστείτε μόνος/η σας, έχετε το δικαίωμα να αφήσετε εκ των προτέρων οδηγίες σχετικές με την περίθαλψή σας, που να εκτελεστούν από άτομο της επιλογής σας. Οι επιθυμίες σας θα πρέπει να γίνονται σεβαστές ανά πάσα στιγμή, ακόμα και όταν επικοινωνείτε μη λεκτικά ή μέσω ατόμου της επιλογής σας.

Περιορισμοί στον αυτοπροσδιορισμό σας

- 2-8 Δεν πρέπει να υποβληθείτε σε κανένα είδος σωματικού ή πνευματικού περιορισμού εκτός αν αυτό δικαιολογείται ως αντίδραση σε πιθανό κίνδυνο. Σ' αυτή την περίπτωση, θα πρέπει να καθοριστεί ότι ο περιορισμός αυτός είναι για το καλό σας μέσα από μια διαφανή και ανεξάρτητα εξακριβωμένη διαδικασία που θα μπορεί να ανατραπεί. Οι αξιολογήσεις του πνευματικού σας επιπέδου όσον αφορά στην ικανότητά σας να παίρνετε αποφάσεις δεν είναι ούτε απόλυτες ούτε μόνιμες και πρέπει να επανεξετάζονται τακτικά.

Δικαίωμα στην προσωπική ζωή

Καθώς γερνάτε και ίσως εξαρτάστε από άλλους για την υποστήριξη και την φροντίδα σας, εξακολουθείτε να έχετε το δικαίωμα να σέβονται και να διαφυλάσσουν την προσωπική σας ζωή και τις προσωπικές σας σχέσεις.

Άρθρο 3

Δικαίωμα στην προσωπική ζωή

- 3-1** Έχετε το δικαίωμα να σέβονται την ανάγκη σας για προσωπική ζωή. Πρέπει να σας παρέχεται η δυνατότητα, όταν το επιθυμείτε, να έχετε χρόνο και χώρο για εσάς είτε είστε μόνος ή με άτομα της επιλογής σας.
- 3-2** Ο προσωπικός σας χώρος πρέπει να αντιμετωπίζεται με σεβασμό ανεξάρτητα από το πού κατοικείτε και τον βαθμό φροντίδας και βοήθειας που χρειάζεστε. Πρέπει να είναι στόχος όλων όσων ασχολούνται με την υποστήριξη, τη φροντίδα και την ιατρική σας περίθαλψη να αποφεύγεται κάθε περιορισμός της προσωπικής ζωής σας και των προσωπικών σχέσεων σας.
- 3-3** Το να σέβονται την προσωπική ζωή σας σημαίνει ότι σέβονται τις απόψεις σας, οι οποίες μπορεί να μην εκφράζονται λόγω ταπεινότητας. Έχετε το δικαίωμα, τα άτομα που σας φροντίζουν, να σας συμπεριφέρονται με ευαισθησία και διακριτικότητα.

Δικαίωμα στα προσωπικά δεδομένα σας και την επικοινωνία σας

- 3-4** Έχετε το δικαίωμα να μην παραβιάζει κανείς την αλληλογραφία σας. Κανείς δεν έχει δικαίωμα να παίρνει, να ανοίγει ή να διαβάζει τα γράμματά σας ή το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο σας χωρίς τη συγκατάθεσή σας. Έχετε δικαίωμα να κάνετε προσωπικά τηλεφωνήματα.
- 3-5** Το δικαίωμά σας να σέβονται οι άλλοι την προσωπική ζωή σας περιλαμβάνει και τον τρόπο που χειρίζονται τα προσωπικά δεδομένα και έγγραφα σας. Τα προσωπικά σας στοιχεία προστατεύονται από το νόμο.
- 3-6** Έχετε το δικαίωμα να απαιτείτε ότι οι συζητήσεις σε σχέση με την κατάστασή σας, τη φροντίδα και τη θεραπεία σας –ανεξάρτητα αν διεξάγονται ενώπιόν σας ή όχι– θα γίνονται με ευαισθησία, διακριτικότητα και σεβασμό της προσωπικής ζωής σας.

Δικαίωμα σε εξατομικευμένη φροντίδα υψηλής ποιότητας

Καθώς γερνάτε και ίσως εξαρτάστε από άλλους για την υποστήριξη και την φροντίδα σας, εξακολουθείτε να έχετε το δικαίωμα σε φροντίδα, υποστήριξη και θεραπεία υψηλής ποιότητας, που θα προστατεύουν την υγεία σας και θα είναι εξατομικευμένες, ώστε να ανταποκρίνονται στις προσωπικές σας ανάγκες και επιθυμίες.

Άρθρο 4

Ποιότητα φροντίδας

- 4-1** Έχετε το δικαίωμα να λαμβάνετε υγειονομική περίθαλψη και υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας, οι οποίες θα είναι έγκαιρες, υψηλής ποιότητας, οικονομικά προσιτές, καθώς και προσαρμοσμένες στις εξατομικευμένες ανάγκες και επιθυμίες σας, χωρίς καμία απολύτως διάκριση.
- 4-2** Έχετε το δικαίωμα να σας περιθάλπουν άτομα με ικανότητες που αντιστοιχούν στις ανάγκες σας όσον αφορά στην υποστήριξη, φροντίδα και ιατρική περίθαλψή σας. Αν και κατά πόσο, οι φροντιστές σας είναι επαγγελματίες υγείας, συγγενείς ή άλλα έμπιστα άτομα, θα πρέπει να τους παρέχονται συνεχώς τέτοιοι τεχνικοί και οικονομικοί πόροι και εξειδικευμένη εκπαίδευση και καθοδήγηση που θα τους επιτρέπει να φέρνουν σε πέρας το έργο τους.
- 4-3** Θα πρέπει να ζητήσετε υπηρεσίες ανάπαυλας, ώστε τα άτομα που σας φροντίζουν σε καθημερινή βάση να κάνουν τα απαραίτητα διαλείμματα που θα τους επιτρέπουν αφενός να έχουν μια προσωπική ζωή και αφετέρου να βελτιώνουν την ποιότητα της φροντίδας που σας παρέχουν.

- 4-4 Έχετε το δικαίωμα να επωφελείστε από μέτρα που θα προλαμβάνουν τυχόν επιδείνωση ή θα επιφέρουν βελτίωση της κατάστασής σας και θα προωθούν την ανεξαρτησία σας στον μέγιστο δυνατό βαθμό.
- 4-5 Έχετε το δικαίωμα να απαιτείτε απ' όλα τα άτομα, τους φορείς και τις ομάδες επαγγελματιών υγείας που ασχολούνται με τη φροντίδα, την υποστήριξη και την ιατρική περίθαλψή σας να επικοινωνούν και να συνεργάζονται μεταξύ τους, καθώς και να συντονίζουν προσεχτικά τις παρεχόμενες υπηρεσίες, έχοντας κατά νου το δικό σας συμφέρον.
- 4-6 Έχετε το δικαίωμα να λαμβάνετε υποστήριξη για τις καθημερινές σας ανάγκες ακριβώς τη στιγμή που τη χρειάζεστε.

Εξατομικευμένη φροντίδα

- 4-7 Αν και όταν εισαχθείτε σε μονάδα φροντίδας ηλικιωμένων, οι συνθήκες και το κόστος της διαμονής σας πρέπει να εξηγούνται ρητώς σε αναλυτικό συμβόλαιο. Οι πληροφορίες για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις σας πρέπει να είναι σαφείς και κατανοητές. Έχετε το δικαίωμα να λάβετε συμβουλές πριν και κατά τη διάρκεια της εισαγωγής σας.
- 4-8 Έχετε το δικαίωμα να μετακινείστε ελεύθερα στο περιβάλλον σας. Έχετε το δικαίωμα να υποστηρίζουν και να ενθαρρύνουν τις μετακινήσεις σας.
- 4-9 Έχετε το δικαίωμα να απαιτείτε να λαμβάνονται υπόψη σημαντικές πτυχές από το παρελθόν και τον μέχρι τώρα τρόπο ζωής σας.

Δικαίωμα σε εξατομικευμένες πληροφορίες, συμβουλές και συγκατάθεση κατόπιν ενημέρωσης

Καθώς γερνάτε και ίσως εξαρτάστε από άλλους για την υποστήριξη και την φροντίδα σας, εξακολουθείτε να έχετε το δικαίωμα να αναζητείτε και να λαμβάνετε εξατομικευμένες πληροφορίες και συμβουλές σχετικά με όλες τις υπάρχουσες επιλογές όσον αφορά στη φροντίδα, υποστήριξη και περίθαλψη σας, ούτως ώστε να λαμβάνετε αποφάσεις βασισμένες σε σωστή ενημέρωση.

Άρθρο 5

Δικαίωμα πρόσβασης σε προσωπικές και εξατομικευμένες πληροφορίες

- 5-1** Έχετε το δικαίωμα να ενημερώνεστε για την κατάσταση της υγείας σας και τις υπάρχουσες επιλογές περίθαλψης και φροντίδας. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει πληροφορίες και συμβουλές σε σχέση με τις πιθανότητες επιτυχίας ή αποτυχίας, καθώς και τις επιπτώσεις που ενδέχεται να προκύψουν από ιατρικές εξετάσεις, φάρμακα ή παρεμβάσεις στη σωματική και πνευματική σας κατάσταση και την καθημερινότητά σας. Επίσης περιλαμβάνει ενημέρωση για τις υπάρχουσες εναλλακτικές λύσεις.
- 5-2** Εσείς και κάθε άτομο της επιλογής σας συνεχίζετε να έχετε δικαίωμα πρόσβασης στον προσωπικό σας ιατρικό φάκελο, όπως και το δικαίωμα να ζητήσετε να δείτε όλα τα έγγραφα που αφορούν στην υγεία σας.
- 5-3** Το δικαίωμά σας να αρνηθείτε να ενημερωθείτε πρέπει επίσης να γίνεται σεβαστό.
- 5-4** Έχετε το δικαίωμα να ενημερώνεστε και να ζητάτε συμβουλές για όλες τις υπάρχουσες ψυχαγωγικές δραστηριότητες, δυνατότητες διαμονής και μέτρα κοινωνικής πρόνοιας από τα οποία ίσως επωφεληθείτε, ανεξάρτητα από το κόστος τους. Πρέπει να έχετε τη δυνατότητα να αποφασίζετε ποια από αυτά αντέχετε οικονομικά και πρέπει να σας παρέχονται όλες οι απαραίτητες πληροφορίες ώστε να αποφασίζετε αφού πρώτα ενημερώνεστε πλήρως.

Ευρωπαϊκός Χάρτης δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των ηλικιωμένων που χρειάζονται μακροχρόνια φροντίδα και βοήθεια

Συγκατάθεση μετά από ενημέρωση και συμβουλές

- 5-5** Εσείς και κάθε άτομο της επιλογής σας έχετε το δικαίωμα να ενημερώνεστε πριν δίνετε τη συγκατάθεσή σας για κάθε απόφαση που αφορά στη φροντίδα και στην ιατρική σας περίθαλψη, όπως επίσης και για κάθε συμμετοχή σας σε ερευνητικά προγράμματα και κλινικές μελέτες.
- 5-6** Έχετε το δικαίωμα να ζητάτε νομικές συμβουλές, νομική υπεράσπιση και εκπροσώπηση. Πρέπει να σας παρέχεται νομική βοήθεια, όταν εσείς δεν έχετε τους απαιτούμενους οικονομικούς πόρους.
- 5-7** Το να σας μιλάνε ξεκάθαρα, διακριτικά και με κατανοητό τρόπο αποτελεί μέρος του δικαιώματός σας για ενημέρωση πριν να δοθεί η συγκατάθεσή σας.
- 5-8** Εσείς ή κάποιο άτομο της επιλογής σας έχετε το δικαίωμα να λαμβάνετε έγκαιρη, σαφή και ολοκληρωμένη ενημέρωση για όλες τις υπηρεσίες που είναι διαθέσιμες και σας αφορούν. Αυτό το δικαίωμα περιλαμβάνει το αντίστοιχο κόστος των υπηρεσιών, καθώς και τις δυνατότητες προσαρμογής τους, ώστε να ανταποκρίνονται στις δικές σας ανάγκες.
- 5-9** Πριν συνάψετε ή τροποποιήσετε οποιαδήποτε συμφωνία ή συμβόλαιο με κάποια μονάδα φροντίδας ηλικιωμένων ή άλλες υπηρεσίες έχετε το δικαίωμα να ενημερωθείτε πλήρως και να ζητήσετε συμβουλές για το περιεχόμενό της συμφωνίας και την πιθανότητα να προβείτε σε μελλοντικές τροποποιήσεις, σε σχέση με όρους, υπηρεσίες και δαπάνες. Η ενημέρωση για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις σας πρέπει να είναι σαφής και κατανοητή.

Δικαίωμα σε συνεχή επικοινωνία, κοινωνική συμμετοχή και πολιτιστικές δραστηριότητες

Καθώς γερνάτε και ίσως εξαρτάστε από άλλους για την υποστήριξη και την φροντίδα σας, εξακολουθείτε να έχετε το δικαίωμα να αλληλεπιδράτε με άλλους ανθρώπους και να συμμετέχετε στην πολιτική ζωή, στη διά βίου μάθηση και στις πολιτιστικές δραστηριότητες.

Άρθρο 6

- 6-1** Πρέπει να παρέχονται πληροφορίες και ευκαιρίες να συμμετέχετε εθελοντικά στην κοινωνική ζωή ανάλογα με τα ενδιαφέροντά σας και τις ικανότητές σας και σε πνεύμα αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών. Επίσης έχετε το δικαίωμα να σας παρέχονται ευκαιρίες έμμισθης ή εθελοντικής εργασίας και να συμμετέχετε στη δια βίου μάθηση.
- 6-2** Έχετε το δικαίωμα σε κάθε απαραίτητη υποστήριξη που θα σας βοηθήσει να επικοινωνείτε. Έχετε το δικαίωμα να λαμβάνονται υπόψη οι επικοινωνιακές σας ανάγκες και προσδοκίες σας, ανεξάρτητα με τον τρόπο που εκφράζονται.
- 6-3** Έχετε το δικαίωμα να μετακινείστε ελεύθερα, ώστε να καλλιεργείτε τα ενδιαφέροντα και τις ασχολίες σας. Αν η κινητικότητά σας εμποδίζεται, έχετε το δικαίωμα να λάβετε βοήθεια σε αυτό τον τομέα.

- 6-4 Έχετε το δικαίωμα για ισότιμη πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες, καθώς και στην κατάρτιση και στήριξη χρήσης τους.
- 6-5 Έχετε το δικαίωμα να συνεχίζετε να ασκείτε όλα τα πολιτικά δικαιώματά σας, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος συμμετοχής σε πολιτικές εκλογές και, αν είναι απαραίτητο, να λαμβάνετε αμερόληπτη βοήθεια στην εκπλήρωση του. Το δικαίωμά ελεύθερης επιλογής και μυστικότητας της ψήφου πρέπει να είναι σεβαστό, από το άτομο που σας βοηθά.

Δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και την ελευθερία της σκέψης/συνείδησης: πεποιθήσεις, πολιτισμός και θρησκεία

Καθώς γερνάτε και ίσως εξαρτάστε από άλλους για την υποστήριξη και την φροντίδα σας, εξακολουθείτε να έχετε το δικαίωμα να ζείτε σύμφωνα με τα πιστεύω σας, τις δοξασίες σας και τις αξίες σας.

Άρθρο 7

- 7-1** Έχετε το δικαίωμα να σέβονται τις αξίες και τις απόψεις σας, τη φιλοσοφία σας και τη θρησκευτική ελευθερία σας, ανεξάρτητα από το αν τα άτομα που σας φροντίζουν συμμερίζονται τις εν λόγω αξίες και απόψεις.
- 7-2** Έχετε το δικαίωμα να εξασκείτε και να τηρείτε τη θρησκεία σας ή τα πνευματικά πιστεύω σας. Έχετε επίσης το δικαίωμα να λαμβάνετε πνευματική ή θρησκευτική συμπαράσταση και καθοδήγηση, όταν το επιθυμείτε, από εκπροσώπους της θρησκείας σας ή των πνευματικών πιστεύω σας. Έχετε το δικαίωμα να αρνηθείτε να συμμετέχετε σε θρησκευτικές δραστηριότητες, καθώς και να αρνηθείτε να σας προσεγγίσουν εκπρόσωποι θρησκειών, δογμάτων ή φιλοσοφικών κινήματων.
- 7-3** Όλοι/όλες έχουν ίσα δικαιώματα στο σεβασμό και την αμοιβαία ανοχή, ανεξάρτητα από την πολιτιστική κληρονομιά τους, τις θρησκευτικές δοξασίες τους και τις λατρευτικές πρακτικές τους.

- 7-4** Έχετε το δικαίωμα να συναθροίζεστε και να συναναστρέφεστε, όπως επίσης έχετε το δικαίωμα να αρνείστε τις συναναστροφές.
- 7-5** Έχετε το δικαίωμα να αναπτύσσετε τους πολιτικούς ή κοινωνικούς ορίζοντές σας και πεποιθήσεις, καθώς και να διευρύνετε τις γνώσεις και τις δεξιότητές σας σε αυτό τον τομέα.
- 7-6** Έχετε το δικαίωμα να αρνηθείτε ανεπιθύμητες πιέσεις ιδεολογικού, πολιτικού ή θρησκευτικού χαρακτήρα και έχετε το δικαίωμα να ζητάτε προστασία από τέτοιου είδους πιέσεις.

Δικαίωμα στην παρηγορητική αγωγή και υποστήριξη, στον σεβασμό και την αξιοπρέπεια κατά τα τελευταία στάδια της ζωής και τον θάνατο

Έχετε το δικαίωμα να πεθάνετε αξιοπρεπώς και σύμφωνα με τις επιθυμίες σας, μέσα στα όρια που καθορίζει η εθνική νομοθεσία της χώρας διαμονής σας.

Άρθρο 8

- 8-1** Έχετε το δικαίωμα να λάβετε συμπονετική βοήθεια και παρηγορητική αγωγή όταν φτάνετε στο τέλος της ζωής σας και μέχρι να πεθάνετε. Έχετε το δικαίωμα να ληφθούν μέτρα για την ανακούφιση του πόνου και άλλων συμπτωμάτων που σας ταλαιπωρούν.
- 8-2** Έχετε το δικαίωμα να απαιτείτε να γίνουν όλα όσα είναι εφικτά, ώστε η πορεία σας προς τον θάνατο να είναι αξιοπρεπής και υποφερτή. Τα άτομα που σας περιθάλπουν και σας συνοδεύουν σε αυτό το στάδιο της ζωής σας πρέπει να σέβονται τις επιθυμίες σας και να τις τηρούν όποτε αυτό είναι δυνατό.
- 8-3** Έχετε το δικαίωμα να απαιτείτε από τους επαγγελματίες υγείας, που σας παρέχουν φροντίδα στο τελευταίο στάδιο της ζωής σας να συμπεριλάβουν και να προσφέρουν φροντίδα στους οικείους σας, καθώς και σε άλλα έμπιστα άτομα, σύμφωνα με τις επιθυμίες σας. Η επιθυμία σας να αποκλειστούν συγκεκριμένοι άνθρωποι πρέπει επίσης να γίνεται σεβαστή.
- 8-4** Έχετε το δικαίωμα να καθορίζετε αν και σε ποιο βαθμό πρέπει να ξεκινά ή να συνεχίζει η ιατρική περίθαλψη, καθώς και αν πρέπει να ξεκινήσουν ή να συνεχίσουν μέτρα παράτασης της ζωής. Αν έχετε κριθεί διανοητικά μη ικανή/ός, πρέπει να γίνουν σεβαστές οι επιθυμίες που έχετε δηλώσει εκ των προτέρων.

- 8-5** Κανείς δεν επιτρέπεται να πάρει μέτρα που θα σας οδηγήσουν συστηματικά στον θάνατο, εκτός αν αυτό είναι σύμφωνο με την εθνική νομοθεσία¹ της χώρας διαμονής σας και έχετε δώσει ρητά σχετικές οδηγίες.
- 8-6** Στην περίπτωση που δεν είστε σε θέση να εκφραστείτε, έχετε το δικαίωμα να γίνουν σεβαστές οι οδηγίες που έχετε δώσει εκ των προτέρων όσον αφορά σε αποφάσεις που αφορούν τη φροντίδα σας κατά το τελευταίο στάδιο της ζωής σας, μέσα στα όρια που θέτει η εθνική νομοθεσία της χώρας διαμονής σας.
- 8-7** Έχετε το δικαίωμα να γίνουν σεβαστά και να τηρηθούν τα θρησκευτικά πιστεύω σας και οι επιθυμίες που εκφράσατε κατά τη διάρκεια της ζωής σας σχετικά με το πώς θέλετε να μεταχειριστούν τη σορό σας μετά το θάνατό σας.

¹ Η νομοθεσία όσον αφορά το τέλος της ζωής ποικίλει από κράτος σε κράτος.

Δικαίωμα πρόσβασης σε ένδικα μέσα

Καθώς γερνάτε και ίσως εξαρτάστε από άλλους για την υποστήριξη και την φροντίδα σας, εξακολουθείτε να έχετε το δικαίωμα να έχετε πρόσβαση σε ένδικα μέσα σε περίπτωση κακομεταχείρισης, κακοποίησης ή παραμέλησης.

Άρθρο 9

- 9-1** Έχετε το δικαίωμα να λάβετε υποστήριξη ή να αρνηθείτε υποστήριξη κάθε φορά που βρίσκεστε σε κατάσταση κακοποίησης ή κακομεταχείρισης, ανεξάρτητα από το αν λαμβάνετε φροντίδα σε ίδρυμα ή κατ' οίκον.
- 9-2** Έχετε το δικαίωμα να απαιτείτε οι επαγγελματίες υγείας να είναι εκπαιδευμένοι ώστε να αντιλαμβάνονται ενδείξεις κακοποίησης ή κακομεταχείρισης και να δρουν καταλλήλως, ώστε να αποτρέπεται κάθε μελλοντική κακομεταχείριση.
- 9-3** Έχετε το δικαίωμα να ενημερώνεστε για τους τρόπους με τους οποίους μπορείτε να καταγγείλετε ενδεχόμενη κακοποίηση. Έχετε το δικαίωμα να καταγγέλλετε κακοποίηση ή κακομεταχείριση χωρίς να φοβάστε τυχόν αρνητικές συνέπειες, όπως επίσης να απαιτείτε ότι οι αρχές θα ανταποκριθούν όπως αρμόζει, όταν προβαίνετε σε καταγγελία. Το δικαίωμα αυτό έχει και το οικείο περιβάλλον σας, ιδιαίτερα οι άνθρωποι που είναι υπεύθυνοι για τη φροντίδα σας και την υποστήρισή σας.

- 9-4** Έχετε το δικαίωμα να απαιτείτε να προφυλαχθείτε από την κατάσταση κακοποίησης ή κακομεταχείρισης που έχετε καταγγείλει μέχρις ότου η κατάσταση αυτή ερευνηθεί πλήρως. Δίχως να σημαίνει ότι θα πρέπει να αλλάξετε τον χώρο κατοικίας σας αν δεν το επιθυμείτε.
- 9-5** Έχετε το δικαίωμα να λάβετε περίθαλψη για κάθε σωματικό ή ψυχολογικό τραύμα που ενδεχομένως πάθατε εξαιτίας κακοποίησης ή κακομεταχείρισης, μέχρι την πλήρη αποκατάστασή του. Πρέπει επίσης να σας δίνεται χρόνος για να ανακάμψετε με τον δικό σας ρυθμό.

Οι υποχρεώσεις σας

Καθώς γερνάτε και ίσως εξαρτάστε από άλλους για την υποστήριξη και την φροντίδα σας, εσείς πρέπει:

Άρθρο 10

- 10-1** Να σέβεστε τα δικαιώματα και τις ανάγκες των άλλων ανθρώπων που ζουν και εργάζονται στο ίδιο περιβάλλον με εσάς, καθώς και να σέβεστε το γενικό συμφέρον της κοινότητας στην οποία ζείτε· οι υποχρεώσεις και οι ελευθερίες σας πρέπει να περιορίζονται μόνο από την ανάγκη να γίνονται σεβαστά τα ίδια δικαιώματα των άλλων μελών της κοινότητάς σας.
- 10-2** Να σέβεστε το ότι οι άνθρωποι και το προσωπικό που σας φροντίζουν έχουν το δικαίωμα να τους συμπεριφέρεστε με ευγένεια και να εργάζονται σε ένα περιβάλλον χωρίς να υφίστανται παρενοχλήσεις και κακοποίηση.

10-3 Να σχεδιάζετε για το μέλλον σας και να αναλαμβάνετε την ευθύνη των επιπτώσεων που θα έχει η δράση σας ή η έλλειψη δράσης σας στους ανθρώπους που σας φροντίζουν και τους συγγενείς σας, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία της χώρας σας. Αυτό περιλαμβάνει:

10-3.1 Να ορίζετε το κατάλληλο άτομο της επιλογής σας που θα παίρνει αποφάσεις και θα συνηγορεί εκ ονόματός σας.

10-3.2 Να αφήνετε εκ των προτέρων οδηγίες που θα καθορίζουν λεπτομερώς τις επιθυμίες σας σε σχέση με την υγεία σας και την ευημερία σας, συμπεριλαμβανομένης της φροντίδας και της θεραπείας για όσο ζείτε και κατά τα τελευταία στάδια της ζωής σας, όπως επίσης και να κανονίσετε πώς θα διαθέσετε την περιουσία σας και τα οικονομικά σας ζητήματα. Αν δεν είστε σε θέση να το κάνετε αυτό, είναι καθήκον των άμεσων συγγενών σας ή του εκπροσώπου που έχετε ορίσει να πάρει αποφάσεις εξ ονόματός σας με το μεγαλύτερο δυνατό σεβασμό στις επιθυμίες σας.

10-4 Να ενημερώνετε τις αρμόδιες αρχές και τους ανθρώπους που σας περιβάλλουν για καταστάσεις κακοποίησης, κακομεταχείρισης ή παραμέλησης που βιώνετε ή παρατηρείτε.

50+ Hellas › <http://www.50plus.gr/english>

AGE Platform Europe › www.age-platform.eu

ANBO › <http://www.anbo.nl>

BIVA › <http://www.biva.de/>

Commune de Saint Josse › <http://www.stjosse.irisnet.be/index.php?id=50>

E.D.E. › <http://www.ede-eu.org/>

FIPAC › <http://www.fipac.it/>

FNG › <http://www.fng.fr/>

MZU › www.mzu.si

NIACE › <http://www.niace.org.uk/>

SPF Sweden › www.spfpension.se

Zivot 90 › <http://www.zivot90.cz/>

Ο παρών Ευρωπαϊκός Χάρτης δημιουργήθηκε από τους ακόλουθους εταίρους:

Ευρωπαϊκοί Εταίροι::

- ★ AGE Platform Europe, συντονιστής του προγράμματος
- ★ EDE – Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Διευθυντών Οίκων Ευγηρίας

Εθνικοί εταίροι:

- 50+ Hellas (Ελλάδα)
- ANBO (Ολλανδία)
- BIVA (Γερμανία)
- Commune de St Josse (Βέλγιο)
- Fondation nationale de Gérontologie (Γαλλία)
- FIPAC (Ιταλία)
- Mestna Zveza Upokojencev (MZU, Σλοβενία)
- NIACE (UK)
- Swedish Association of Senior Citizens (SPF, Σουηδία)
- ZIVOT 90 (Τσεχία)

με τη στήριξη του Ευρωπαϊκού Προγράμματος DAPHNE III το οποίο αποσκοπεί στην πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των παιδιών, των νέων και των γυναικών, καθώς και στην προστασία των θυμάτων και των ομάδων που διατρέχουν κινδύνους.

